

Opplæringslovutvalget
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår dato: 20.05.2019
Deres dato: [Deres dato]
Vår referanse: JL
Deres referanse: [Deres ref]

Innspill til utvalget vedrørende visse forhold for yrkesfag

BNL er landsforening i NHO-fellesskapet og har omlag 4 200 medlemsbedrifter gjennom 15 selvstendige bransjeforeninger. Bransjene representerer byggevareindustribedrifter, treindustribedrifter, håndverksbedrifter og entreprenørbedrifter.

Bedriftene i BNL-fellesskapet har over 70 000 ansatte og omlag 5 000 løpende lærekontrakter. BNL er også part i fag- og yrkesopplæringen, og er representert i faglig råd for bygg- og anleggsteknikk. BNL har også interesse i fag innenfor utdanningsprogrammene for teknikk og industriell produksjon og elektro.

BNL arbeider med et mer omfattende innspill til Lied-utvalget, som vil bli sendt i løpet av juni. Innspillet vil også bli sendt opplæringsutvalget.

Det vises til tidligere innspill fra blant andre NHO og SRY, og sist rapport om sluttkompetanse for lærefag, som ble presentert i møte med de faglige rådene for elektro, teknikk- og industriell produksjon og bygg- og anleggsteknikk 25. april.

For fag- og yrkesopplæringen er det etter BNLs mening et problem at opplæringsloven regulerer studieforberedende opplæring og fagopplæring med de samme regler. Etter BNLs mening er dette to forskjellige saker.

Studieforberedende opplæring er som navnet sier, opplæring som forberedelse til senere utdanningen.

For yrkesfag er forholdet annerledes. Den fireårige opplæringen er etter vår mening en utdanning i ordets rette forstand, en yrkesutdanning som fører frem til et fag (lærefag). (Utdanning defineres som systematisk opplæring over tid). Det spesielle med utdanningen er at det er en systematisk deling av ansvar i gjennomføringen mellom offentlige myndighet og bedriftene. Det offentlige, gjennom fylkeskommunen, har plikt til å fylle elevenes rett til videregående opplæring, som er på tre år.

For yrkesfagene betyr dette normalt to år på skole og to år i bedrift, hvorav det ene året er definert som opplæring og det andre som verdiskapning. To år på skole og ett år opplæring i bedrift gir tre år opplæringen, og retten er oppfylt. Gjennom opplæringstilskuddet betaler det offentlige for den ene året av tiden i bedrift, opplæringsåret.

Dette betyr at partene og bedriftene er dypt involvert i utdanningen, og vi som part ser på fagutdanning som arbeidslivets utdanning.

Siden R-94 har utviklingen av fagutdanningen blitt mer generell og mer tilpasset de studieforberedende utdanningsprogrammene. For BNL handler dette ikke om at det skal bli mindre fellesfag i fagutdanningen, men at den fullt ut skal tilpasses de forskjellige lærefagene.

Problemet i dag er at yrkesfagene tilpasses de studieforberedende utdanningsprogrammene ved at fellesfagene er de samme, og tilpasset slik at det skal være enkelt å flytte seg fra yrkesfag til studieforberedende programmer. Dette medfører at yrkesfagene ikke får tilpassede fellesfag til sine utdanningsprogrammer, og at yrkesfag generelt mister gode elever over til studieforberedende programmer.

Dette medfører i praksis at de studieforberedende utdanningsprogrammene i stor grad legger premissene for hvordan fagutdanningene skal innrettes og gjennomføres.

BNLs medlemsbedrifter rekrutterer fra alle deler av utdanningene og vi har behov for de beste akademiske utdanningene, men denne organiseringen tapper yrkesfagutdanning mer enn det burde og går ut over kvaliteten på fagutdanningen.

Byggenæringen har i dag nesten 60 % av alle lærlinger innenfor utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk, over 5 000 løpende lærekontrakter, og ca. 75 % av disse kontaktene er gjennom opplæringskontor.

Fra 1967, hvor byggmestrene i Oslo startet Norges første opplæringskontor, er opplæringskontorene blitt en viktig del av utdanning av fagarbeidere. Opplæringskontorene er i dag definert som opplæringsbedrift, slik at fylkeskommunen utbetaler tilskuddet til kontoret og de fordeler disse deretter til medlemsbedriftene som har lærlinger.

Ut over dette er det ofte uklart hvilken rolle opplæringskontoret har og hva de faktisk kan utføre for den delen av tilskuddet de holder tilbake (bestemt av det enkelte opplæringskontors generalforsamling) for driften av kontoret. Kontorene kan for eksempel ikke drive med rekruttering for tilskuddsmidlene, slik det tolkes i dag. Samtidig er opplæringskontorene de som er ute og møter elever i ungdomsskolen og har kontakt med bedriftene, og følger opp kvaliteten i bedriftenes arbeid.

Når så stor del av lærlingene innenfor bygg og anlegg har sin opplæringskontrakt med et opplæringskontor er et nærliggende spørsmål om alle lærlinger burde hatt det.

En løsning kan være at alle lærlinger skal ha sin opplæringskontrakt med et opplæringskontor, og sin midlertidige arbeidsavtale med den bedrift de til enhver tid har sin læretid i. Det vil si at de enklere kan skifte bedrift hvis det av ulike grunner er behov for det.

Dagens lovregulering av lærlingenes stillingsvern, dels i opplæringslovas kap. 4., og dels i arbeidsmiljølovens kap. 15., viser seg i praksis å være komplisert. Både bedrifter og

opplæringskontor misforstår regelverket og bringer både lærekontrakter og midlertidige arbeidsavtaler til opphør i strid med loven. Uriktig fremgangsmåte fører ikke nødvendigvis til rettighetstap for lærlingen, men fører ikke sjelden til unødige søksmålsvarsler, rettslige prosesser og kostbare løsninger for virksomhetene. En tydeligere lovregulering av ansvarsforholdene, der stillingsvernet for lærlinger i sterkere grad forankres i opplæringslova, vil kunne avhjelpe dette.

Det er viktig for BNL at det er attraktivt for bedriftene å ta inn lærlinger og vi ønsker derfor at utvalget vurdere hvilke reguleringer som best fører til dette.

Bedriftene bruker lærlingeordningen som en rekrutteringskilde, men mange bedrifter har flere lærlinger enn de selv trenger, og atter andre har behov for fagarbeidere, men tar ikke inn lærlinger.

Det betyr at mange av våre bedrifter er med på å utdanne nye fagarbeidere de selv ikke vil ha behov for, det vil si de er med på et felles utdanningslag. Det store spørsmålet er da hva som er de beste virkemidlene til at de fortsatt vil gjøre dette.

Etter BNLs mening må blant annet innholdet i fagutdanningen bli mer relevant, fellesfagene må tilpasses det enkelte lærefag fullt ut og det må være attraktivt for bedriftene å ha lærlinger.

Dette er noen punkter som er viktig for BNLs medlemmer. Vi kommer tilbake med mer utfyllende beskrivelser og synspunkter i notatet til Lied-utvalget, med kopi til Opplæringsutvalget.

Dersom utvalget ønsker mer informasjon fra BNL står vi til disposisjon. Ta i så fall kontakt med undertegnede på e-post; jorgen.leegaard@bnl.no eller telefon 481 48 240.

Vennlig hilsen
Byggenæringens Landsforening

Jørgen Leegaard (sign)
Direktør samfunnspolitikk